

UNGDATA JUNIOR

gir oss mer kunnskap om barn

ARTIKKEL

Av: Stian Overå, KoRus - Øst, og Mette Løvgren, NOVA/OsloMet

Siden 2010 har Ungdata gitt viktig kunnskap om norske tenårings livssituasjon. Med den nye spørreundersøkelsen, Ungdata junior, skal vi nå også få vite mer om barn i alderen 10–12 år, en aldersgruppe det per i dag ikke foreligger mye kunnskap om.

Ungdata junior er en spørreskjemaundersøkelse der barn på 5.–7.trinn blir spurt om hvordan de opplever sin hverdag. Hovedtemaene i spørreskjemaet er: hjem og familie, venner, skole, fritid, helse, mediebruk, mobbing og livskvalitet.

Behov for mer kunnskap

Arbeidet med Ungdata junior startet i 2015. Initiativet kom fra Bærum kommune, og Asker ble raskt med på et samarbeid. Grunnet mangelen på helhetlig kunnskap om barn på 5.–7. trinn, ønsket kommunene en kartlegging av hvordan barn i denne aldersgruppen har det og hva de gjør på fritiden. De ønsket å gjennomføre en undersøkelse etter mal av Ungdata, og kontaktet derfor KoRus - Øst og NOVA med forespørsel om å utvikle en spørreundersøkelse for barn i alderen 10–12 år.

Tar barn på alvor

Med Ungdata junior ønsket Asker og Bærum å fremskaffe gode styringsdata i arbeidet rettet mot barn og unge. Folkehelseloven pålegger norske kommuner å ha oversikt over helsetilstanden til alle aldersgrupper. Barnekonvensjonen understreker at alle barn har rett til å si sin mening, og at deres mening skal bli tatt på alvor. For aldersgruppen 10–12 år finnes det per i dag ingen standardiserte kartleggingsverktøy som kan gi kommunene et bredt og helhetlig bilde av barns livssituasjon og oppvekstvilkår.

Må oppfylle krav

Grunnet mangelen på helhetlig kunnskap om barn på 5.–7. trinn er det, som Bærum og Asker opplevde det, problematisk å oppfylle kravene om å kjenne helsetilstanden til barn i denne aldersgruppen (jf. Folkehelseloven) og representere barnas syn og meninger (jf. Barnekonvensjonen). Basert på kommunenes behov og våre erfaringer fra Ungdata, KoRus - Øst og NOVA, er det slik at det trengs mer systematisk kunnskap om hvordan det er å vokse opp for barn i denne aldersgruppen. Og dermed så Ungdata junior dagens lys!

Utviklingsarbeid og forberedelser til storskalaundersøkelsen

Første skritt var å etablere en arbeidsgruppe med representanter fra Asker kommune, Bærum kommune, KoRus - Øst og NOVA. I perioden 2015–2017 jobbet denne gruppen med spørreskjema utvikling, pilotering, revisjon og andre forberedelser til datainnsamlingen.

I utviklingen av spørreskjemaet så vi til flere kilder. Siden Ungdata er beregnet på elever fra 13 år og eldre, var ikke alltid de samme spørsmålene direkte anvendbare for 5–7. trinn. Likevel, og for å kunne ha mest mulig sammenlignbare resultater til høyere skoletrinn, var det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i temaer og spørsmål som finnes i Ungdata. I tillegg

Foto: Dreamstime.com

har vi hentet ideer og inspirasjon fra andre undersøkelser som er rettet mot samme aldersgruppe, slik som Elevundersøkelsen, Hevas-undersøkelsen, Children's Worlds, for å nevne noen.

For å sikre god brukermedvirkning, ble også foreldregrupper og personer innen helse-, sosial- og skolesektoren i kommunene invitert til å komme med innspill. Deretter ble spørreskjemaet tilpasset på bakgrunn av erfaringer fra to fokusgruppeintervjuer med barn i alderen 10–12 år og en pilotstudie med 200 skolebarn i Asker og Bærum.

Resultater og erfaringer fra storskalaundersøkelsen

Så hvordan gikk det da omtrent 6600 skoleelever gjennomførte Ungdata junior? Dette spørsmålet besvares i en egen metoderapport (Løvgren &

Overå, under publisering).¹ Hovedkonklusjonen er at gjennomføringen av Ungdata junior var vellykket. Sett under ett ble undersøkelsen gjennomført som planlagt, med høy deltakelse og få utfordringer på de aller fleste skolene. Den vellykkede gjennomføringen ser vi som et resultat av at datainnsamlingsmetoden fungerte godt, og – ikke minst – den betydelige innsatsen som lærere, skoleledere og andre ansatte i de to kommunene gjorde for at så mange av barna fikk sjansen til å delta i undersøkelsen.

Barna tok undersøkelsen seriøst

Evalueringen viser også at spørreskjemaet i all hovedsak var godt tilpasset barnegruppen. Alle elevene

¹ Denne rapporten vil være offentlig tilgjengelig og danner grunnlaget for datainnsamlingsmetoden og spørreskjemaet som brukes i Ungdata junior 2018.

Når det store flertallet av elevene også svarte på samtlige av spørsmålene i skjemaet, er det også en indikator på at de opplevde undersøkelsen som relevant.

som deltok, ble spurt om hvordan de opplevde å være med i undersøkelsen. Ni av ti svarer at undersøkelsen gir et godt bilde av livet deres, og like mange synes det var lett å svare på spørsmålene. At hele 98 prosent av barna oppgir at de svarte ærlig på spørsmålene, er et tydelig uttrykk for at de tok undersøkelsen seriøst. Når det store flertallet av elevene også svarte på samtlige av spørsmålene i skjemaet, er det også en indikator på at de opplevde undersøkelsen som relevant.

Videreutvikler oppvekstpolitikk

Spørreskjemaet fungerte også godt i den grad at Asker kommune og Bærum kommune opplever at resultatene fra undersøkelsen har gitt god oversikt over den lokale oppvekstsituasjonen. Kommunene er allerede i gang med å bruke materialet som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å videreutvikle en god oppvekstpolitikk. Den solide svarprosenten (91 % i Bærum, 88 % i Asker) gjør at de innsamlede dataene gir et representativt bilde av hvordan barna i disse kommunene har det og hva de driver med i fritiden. Resultatene fra Ungdata junior i Asker og Bærum er presentert i to rapporter skrevet av NOVA.²

Små justeringer

Evalueringen peker også på områder der det er rom for forbedringer. De to viktigste områdene er 1) å

sikre gode informasjonsrutiner, og 2) redusere antall spørsmål i skjemaet. Disse områdene har blitt vektlagt i revideringen og videreutviklingen av Ungdata junior-modellen.

Ungdata junior – fremtid og planer

For NOVA og KoRus - Øst var storskalaundersøkelsen i Asker og Bærum første skritt mot å utvikle et mer generelt kartleggingsverktøy for aldersgruppen 10–12 år. Tanken er at Ungdata junior skal bli en utvidelse av ungdataundersøkelsen og bli et gratistilbud til alle landets kommuner og fylkeskommuner. Helsedirektoratet finansierer Ungdata junior gjennom et årlig tilskudd via statsbudsjettet.

Barn forteller hvordan de har det

Gjennom Ungdata junior forteller barn oss voksne om hvordan de har det og hva de gjør. Denne kunnskapen er viktig i kommunens arbeid med barn og unge, i forskning og undervisning, så vel som for foreldre og barna selv. Per i dag er det klart at følgende kommuner skal gjennomføre Ungdata junior i 2018: Re, Sande, Tønsberg, Askim, Eidsberg, Trøgstad, Tromsø, Frøya, Oppdal, Ørland og enkelte bydeler i Oslo. Fra 2019 vil enda flere kommuner få muligheten til å gjennomføre undersøkelsen.

² Rapportene er tilgjengelige på:
<http://www.ungdata.no/Forskning/Publikasjoner/Lokale-rapporter>